

Presentation av UR:s material Genrepedagogik – exemplet Knutbyskolan

Genrepedagogik – exemplet Knutbyskolan är ett webbmaterial för lärare producerat av Utbildningsradion, UR. Materialet är en dokumentation av hur Knutbyskolan, en f–6-skola i Stockholm, arbetar utifrån det förhållningssätt som genrepedagogiken vilar på. Materialet är tänkt att ge inspiration till hur du som lärare kan arbeta med språket parallellt med din vanliga undervisning. Genom de filmade lektionerna får du förhoppningsvis en bild av hur genrepedagogiken kan tillämpas i ett klassrum och hur du och dina elever kan arbeta både språk- och kunskapsutvecklande i olika ämnen. I de olika avsnitten får du exempel på hur du kan arbeta med vissa av faserna i genrepedagogiken. Fokus ligger på den del av modellen där lärare och elever arbetar med att hitta struktur och språkliga mönster i text.

Materialet består av:

- En introduktion till genrepedagogiken.
- Två intervjuer med språkforskarna Pauline Gibbons och Monica Axelson. (Ett tips är att börja med att titta på dessa intervjuer – de ger båda en bra bild av vad genrepedagogiken handlar om.)
- Ett kompendium med förklaringar av begrepp samt de olika textgenrernas särdrag.
- Totalt ca 1,5 timmes filmklipp med exempel, från olika lektioner, på hur lärare och elever arbetar utifrån genrepedagogiken i olika ämnen. Materialets olika avsnitt utgår från sex olika genrer. Till exempel:

Beskrivande genre

Hur beskriver man ett träd? Var ska jag börja min beskrivning? Hur kopplar jag ihop barr och kvistar, eller heter det kanske grenar? I den här NO-lektionen i årskurs 4 går läraren igenom hur en beskrivande text struktureras.

Förklarande genre

Här får du följa några NO-lektioner där en femteklass steg för steg bygger upp kunskap parallellt om både elektromagneter och ett språk för att förklara hur de fungerar. Det är lättare att beskriva något man ser än att förklara varför något sker. I arbetet med den här genren visar läraren på det språkliga mönster som behövs för att redogöra för sambandet mellan orsak och verkan.

Argumenterande genre

Här får du följa några SO-lektioner när en femteklass tillsammans med sin lärare förbereder sig språkligt för att skriva en turistbroschyr. Detta är en uppföljning på ett tidigare arbete om Europas länder. För att den argumenterande texten ska bli effektiv är det många olika delar i språket som eleverna behöver tänka på.

Materialet har tagits fram i nära samarbete med lärare på Knutbyskolan. Genrepedagogen Britt Johansson är lärare på skolan och har varit sakkunnig i projektet och även skrivit underlag till de teoretiska avsnitten.

Britt, när och varför började ni arbeta med genrepedagogik på Knutbyskolan?

– Vi började i liten skala redan 2004. Jag hade kommit i kontakt med metoden genom Pauline Gibbons bok (*Stärk språket, stärk lärandet*, 2006, red. anm.) och prövade vad jag läst i en av mina klasser. Efter ett års arbete märkte jag att de elever som hade svårare med språket började bli mer motiverade. Sedan 2006 arbetar jag heltid med projektet och vårt mål på skolan är att all undervisande personal på skolan ska arbeta genrepedagogiskt.

Då har ni arbetat ett tag med detta. Vilka slags resultat har ni börjat se?

– Att eleverna blivit säkrare på att uttrycka sig i alla ämnen. De är mer intresserade av all slags text, både skriftlig och muntlig. Och framför allt har deras intresse för svenska språket växt. Men även lärarens roll har påverkats.

Hur då?

– Det som jag förut hade svårt att sätta fingret på när jag läste en elevs text har fått ett språk som jag dessutom delar med eleverna. Arbetssättet har gett mig som lärare ett verktyg att hjälpa elever som kört fast. Ett mer förfinat verktyg än tidigare i och med att det är kopplat till olika ämnens texter.

Vad innebär det rent konkret att ni arbetar så genomgripande med genrepedagogiken – hur märks det i till exempel scheman och lektionsupplägg?

– Detta handlar om ett förhållningssätt så det märks inte alls på det sättet. Om du vill lära eleverna hur vattnets kretslopp fungerar undervisar du om detta precis som vanligt: börja i det konkreta och demonstrera för eleverna. Det är när du kommer till den delen när eleverna ska redogöra för sina

kunskaper som du ägnar mer tid åt att titta på liknande texter och visa för eleverna hur händelseförloppet kan illustreras genom språket.

Arbetar alla lärare på skolan genrepedagogiskt, i alla stadier och i alla ämnen?

– Ja, mer eller mindre. Förhållningssättet handlar om att tillsammans med eleverna upptäcka de kultur- och situationsbundna mönster som finns i språket. Detta är relevant redan i de yngre åldrarna.

Har det genrepedagogiska arbetet gett dig några aha-upplevelser eller nya insikter om vårt språk?

– Många. Jag har bland annat märkt hur eleverna, när vi skriver gemensamma texter, börjat intressera sig mer för innehållet i det vi skriver än mer språktekniska frågor som till exempel att man missat en punkt någonstans.

(Källa: "All kunskap börjar med språket", intervju med Britt Johansson, UR 2009)

Materialet finns att se på UR:s webb: www.ur.se/genrepedagogik

Görel Elf
Projektledare, UR